MALTA

QORTI KOSTITUZZJONALI

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH D. CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH A. FILLETTI**

Seduta tat-13 ta' Marzu, 2006

Appell Civili Numru. 29/2003/1

Adrian Busietta

v.

**L-Avukat Generali u
l-Kummissarju tal-Pulizija,
u b'digriet tas-27 ta' April 2004
Paul u Emanuel ahwa Abela
thallew jidhlu fil-kawza
*in statu et terminis***

Il-Qorti:

1. Dan hu appell minn sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili (fil-kompetenza Kostituzzjonali u Konvenzjonali taghha) fid-19 ta’ Mejju 2005, li permezz taghha hija kienet cahdet it-talbiet tar-rikorrent Adrian Busietta, bl-ispejjez kontra tieghu. Permezz tar-rikors promotorju, l-imsemmi Busietta kien spjega li huwa kien tressaq fid-29 ta’ Jannar 2003 quddiem il-Qorti tal-Magistrati bhala Qorti Istruttorja akkuzat bi truffa aggravata u kontinwata bi ksur ta’ l-Artikoli 308, 309 u 310(1) tal-Kodici Kriminali[1], kif ukoll li ta jew ghamel dikjarazzjoni jew cerifikat falz bi ksur ta’ l-Artikolu 185(2) ta’ l-imsemmi Kodici. Fisser ukoll kif dawn il-proceduri ttiehdu kontra tieghu in segwitu ghal procedura ta’ sfida (maghrufa aktar bhala “challenge” tal-Kummissarju tal-Pulizija) skond l-Artikolu 541 tal-Kodici Kriminali, peress li l-Qorti tal-Magistrati b’decizjoni moghtija fit-18 ta’ April 2002 (f’dik il-procedura ta’ sfida fl-ismijiet **Paul Abela u Emanuel Abela v. Il-Kummissarju tal-Pulizija**) kienet laqghet it-talba tar-rikorrenti ahwa Abela u ordnat lill-Kummissarju tal-Pulizija sabiex jipprocedi kontra tieghu skond il-kwerela tat-28 ta’ Lulju 1999. Ir-rikorrent Busietta kompla jispjega kif huwa ma kienx parti f’dik il-procedura ta’ sfida, u qatt ma kien gie notifikat biha, u li minhabba n-ness bejnha u bejn il-proceduri eventwalment mibdija fil-konfront tieghu huwa kien sofra pregudizzju (li huwa jsejjahlu “pregudizzju kbir”), senjatament konsistenti f’lezjoni tad-drittijiet fondamentali tieghu kif protetti bl-Artikoli 39 tal-Kostituzzjoni u 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali. Premess dan kollu, r-rikorrent Busietta talab li l-Prim Awla taghtih dawk ir-rimedji xierqa biex tizgura t-twettiq favur tieghu tad-drittijiet fundamentali kif protetti bl-imsemmija zewg disposizzjonijiet u in partikolari talabha:

“(a) tiddikjara illi d-drittijiet fundamentali, senjatament id-dritt ghal smigh xieraq, tar-rikorrent gew lezi, (b) tiddikjara nulli u bla effett il-proceduri kriminali

[1] L-Artikolu 309 tal-Kap. 9 proprjament jirreferi, skond gurisprudenza kostanti tal-Qrati ta’ Gustizzja Kriminali, ghar-reati ta’ frodi innominata u mhux ghar-reat ta’ truffa.

ezistenti kontra r-rikorrent u tirrakkomanda li jigu irtirati minnufih; (c) tikkumpensa lir-rikorrent ai termini ta' l-Artkolu 46 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 41 tal-Konvenzjoni Ewropea ghad-Drittijiet u Libertajiet Fundamentali tal-Bniedem. Bl-ispejjez kontra l-intimati."

2. L-ewwel Qorti, bid-decizjoni taghha aktar 'il fuq imsemmija, cioe` tad-19 ta' Mejju 2005, cahdet dawn it-talbiet billi pprovdiet hekk:

"Tiddikjara li ma jirrizultax li sehh fil-konfront tieghu xi ksur tal-jedd ta' smigh xieraq kemm taht l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u kif ukoll taht l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni, u li l-azzjoni mressqa mir-rikorrent saret qabel waqtha; u Tichad, ghalhekk, it-talbiet l-ohrajn kollha tar-rikorrenti, bl-ispejjez kollha tal-kawza kontra l-istess rikorrenti."

u dan wara li kkunsidrat is-segwenti:

"Illi b'din l-azzjoni r-rikorrent Busietta qiegħed jgħid li ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq meta, wara li saru proċeduri maħsuba fl-artikolu 541 tal-Kodiċi Kriminali mill-intervenuti fil-kawża dwar denunzja li huma kienu għamlu kontra r-rikorrent, l-istess rikorrent tressaq quddiem il-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti Istruttorja mixli b'għadd ta' reati. Il-ħsara li r-rikorrent jgħid li ġarrab u li biha nkisirlu l-jedd tas-smigħ xieraq ġrat l-aktar minħabba l-fatt li, matul dawk il-proċeduri, ma kien qatt issejjaħ biex jidher fil-Qorti jew imqar ġie notifikat uffiċjalment b'dawk il-proċeduri. Iqis il-proċeduri meħudin kontra tiegħu fil-Qorti tal-Maġistrati bħala Qorti Istruttorja bħala konsegwenza diretta tal-proċedura ta' sfida li saret mingħajru u prova diretta tal-ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq;

"Illi l-intimati laqgħu għal dan l-ilment billi qalu li d-degriet tal-Qorti tal-Maġistrati fuq l-isfida magħmula mill-aħwa Abela kien motivat fuq il-fatt li kien hemm, fil-fehma ta' dik il-Qorti, raġunijiet biżżejjed biex jittieħdu proċeduri kriminali kontra r-rikorrent. Minbarra dan, iżidu jgħidu li r-rikorrent kien jaf b'dawk il-proċeduri u b'inkjesta li kienet

għaddejja b'riżultat tad-denunzja li kienu għamlu kontrih l-aħwa Abela. Għalkemm ma ġiex notifikat formalment, l-avukat tar-rikorrent kien mgħarraf u miżmum informat mill-uffiċjal prosekutur. L-intimati jgħidu wkoll li, fl-istadju ta' proċedura li dwaru jilmenta r-rikorrent, l-artikoli tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni dwar smigħ xieraq ma japplikawx;

"Illi, biex wieħed jifhem il-qafas tal-ilment tar-rikorrent, jidher xieraq li jissemmew il-fatti ewlenin li jsawru l-każ. Bejn ir-rikorrent u l-intervenuti fil-kawża kien hemm żmien meta dawn kienu mqabbdin biex jagħmlu xogħlijiet ta' bini f'ġid ta' kumpannija mmexxija mir-rikorrent. L-affarijiet ma marrux tajjeb bejniethom u tnisslu kwestjonijiet – uħud minnhom għadhom missielta fil-qrati – dwar ħlasijiet dovuti u xogħol imwettaq. Kienet saret kitba privata biex tirregola l-appalt[2], dwar liema kitba l-partijiet kienu għamlu numru ta' kitbiet oħrajn biex jirregolaw ċerti aspetti tal-appalt u l-ħlas relattiv. F'Lulju tal-1999[3], l-intervenuti fil-kawża kienu talbu lill-Ispettur inkarigat mit-Taqsima tar-Rejati Ekonomiċi biex tistħarreġ u tmexxi kontra r-rikorrent dwar allegati frodi mwettqa minnu fil-konfront tagħhom. Billi sa dak iż-żmien ma kinux għadhom inbdew proċeduri mill-Pulizija fuq l-imsemmija denunzja, l-intervenuti fil-kawża ressqu rikors kontra l-Kummissarju tal-Pulizija f'Ottubru tal-1999[4]. Il-Kummissarju tal-Pulizija ikkontesta t-talba tad-denunzjanti aħwa Abela u iġġustifika r-raġunijiet tiegħu għaliex ma deherlux li kellu jibda proċeduri kriminali kontra r-rikorrent Busietta[5]. Il-Qorti tal-Maġistrati kienet tat ordni lill-intimat (Kummissarju tal-Pulizija) fit-18 ta' April, 2002, biex jipproċedi kriminalment kontra r-rikorrent Busietta. Fis-27 ta' Ġunju, 2002[6], inħarġet taħrika ta' kawża tal-Pulizija kontra r-rikorrent b'sejħa biex jidher quddiem il-Qorti tal-Maġistrati ta' Malta bħala Qorti Istruttorja f'Settembru ta' dik l-istess sena u jwieġeb għall-akkużi hemm imsemmija, sewwasew dwar frodi kif denunzjati mill-intervenuti fil-kawża. Dan ir-Rikors tressaq fis-6 ta' Ottubru, 2003;

---

[2] Datata 25.9.1994, f'paġġ. 20-4 tal-atti tal-Isfida lill-Kummisarju
[3] Dok "A", f'paġ. 2 tal-Att tal-Isfida lill-Kummissarju
[4] Paġ. 1 tal-atti tal-Isfida
[5] Tweġiba tat-22.1.2002, f'paġ. 114 tal-atti tal-Isfida
[6] Dok "AB1", f'paġ. 38 tal-proċess

"Illi bħala konsiderazzjonijiet ta' dritt marbutin mal-każ preżenti jixraq li jingħad minnufih li r-rikorrent jorbot l-ilment tiegħu man-nuqqas ta' notifika formali lilu fil-proċeduri tal-Isfida u għalhekk, in-nuqqas tas-sehem tiegħu fihom. Għalhekk, il-mistoqsija li trid tintwieġeb hija jekk ir-rikorrent ġarrabx tassew jew jistax jitqies li ġarrab ksur tal-jedd tiegħu għal smigħ xieraq għar-raġuni li hu ma kienx parti fil-proċeduri tal-Isfida li wasslu biex jinħareġ l-ordni biex il-Kummissarju intimat jibda proċeduri kriminali kontra tiegħu;

"Illi huwa ovvju li l-ilment dwar ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq jirrifletti fuq il-proċeduri kriminali attwali li r-rikorrent għaddej minnhom, għaliex fil-proċeduri tal-Isfida, r-rikorrent la kien parti u lanqas ittieħed xi provvediment, sanzjoni jew piena kontrih. Kemm hu hekk, ir-rikorrent m'huwiex qiegħed jitlob rimedju għat-tħassir tal-proċeduri li ma kienx ingħata sehem fihom, imma tal-proċeduri li għaddej minnhom bħalissa bħala riżultat ta' l-ordni mogħti fil-proċeduri tal-Isfida lill-Kummissarju. Fi kliem ieħor, ir-rikorrent qiegħed jgħid li, bin-nuqqas ta' notifika lilu u bin-nuqqas ta' sehem tiegħu f'dik il-proċedura, il-jedd tiegħu ta' smigħ xieraq ittebba' b'mod li sejjer jolqot il-proċeduri penali li eventwalment tressqu kontrih u li bħalissa jinsab għaddej minnhom;

"Illi mill-provi mressqin fl-atti ta' din il-kawża jirriżulta li, tassew, ir-rikorrent ma ġiex notifikat bl-atti tar-rikors tal-Isfida mressaq mill-aħwa Abela[7]. Lanqas ġie notifikat mill-Qorti tal-Maġistrati jew issejjaħ b'xhud mill-Pulizija[8]. Kien mgħarraf l-avukat li kien jidher għalih fi ħwejjeġ kriminali[9], u f'xi wħud mid-drabi meta ssejjaħ ir-rikors, l-istess avukat kien imsejjaħ ukoll biex jidher quddiem il-Qorti. Hemm xhieda li tgħid[10] li r-rikorrent kien ġie mgħarraf bil-proċedura mill-avukat tiegħu stess. Avukat ieħor li kien jieħu ħsieb l-interessi tar-rikorrent fi proċeduri ċivili ssejjaħ u ta x-xhieda tiegħu dwar il-kwestjonijiet[11]. Ir-rikorrent

[7] Xhieda tal-Avukat David Camilleri 20.1.2004, f'paġ. 33 tal-proċess
[8] Xhieda tas-Suprintendent Farruġia Mamo 20.1.2004, f'paġ. 30 tal-proċess
[9] *Ibid.*
[10] Xhieda ta' Dr. Frank Cassar 20.1.2004, f'paġ. 24 tal-proċess
[11] Dr. Anthony Ellul fit-12.9.2000, f'paġġ. 86 sa 94 tal-atti tal-Isfida; u 20.1.2004 , f'paġġ. 17-9 tal-proċess

innifsu kien intalab ikellem lill-uffiċjal prosekutur u kien irrilaxxa wkoll dikjarazzjoni maħlufa (affidavit) dwar il-kwestjoni. Jirriżulta wkoll li l-intimat f'dik il-proċedura (li huwa wkoll intimat f'din il-kawża) kien ikkontesta t-talba tar-rikors tal-aħwa Abela billi seħaq li kellu raġuni tajba għaliex ma jmexxix kontra Busietta[12];

omissis

"Illi l-Qorti sejra issa tqis l-aspetti ta' dritt fil-mertu dwar l-ilmenti tar-rikorrent. Meta wieħed jiġi biex jifhem kif japplika l-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni, iridu tabilfors jitqiesu l-fatturi proċesswali partikolari tal-każ, b'mod illi biex wieħed jiddetermina jekk kienx hemm ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq, wieħed irid iqis il-proċess kollu kemm hu, magħduda magħhom l-imġiba tal-Qorti li tkun u kif ukoll ta' kif l-interessi tal-persuna mixlija kienu mressqa u mħarsin mill-istess qorti[13]. Wieħed ma jistax u m'għandux jiffoka fuq biċċa biss mill-proċess sħiħ ġudizzjarju biex minnu, jekk isib xi nuqqas jew għelt, jasal għall-konklużjoni li tabilfors seħħ ksur tal-jedd tas-smigħ xieraq[14]. B'mod partikolari, jekk fi stadju qabel ma nbeda l-proċediment kriminali, persuna suspettata saritilha interrogazzjoni u dan mingħajr ma kienet mgħejjuna minn avukat u minkejja li kienet għadha taħt l-eta', dan il-fatt waħdu ma tqiesx li kiser il-jedd ta' dik il-persuna għal smigħ xieraq, **meta ittieħed qies tal-proċess kollu meħud fil-konfront tagħha**[15], ukoll jekk fihom infushom dawk iż-żewġ ċirkostanzi normalment jitqiesu li jiksru l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni[16];

"Illi dan qiegħed jingħad għaliex, fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti, jidħlu żewġ elementi ta' siwi fl-istħarriġ

[12] Ara, f'dan is-sens, ix-xhieda ta' Dr. Ellul, 20.1.2004, f'paġ. 20 tal-proċess
[13] Ara Kost. **4.8.1999** fil-kawża fl-ismijiet ***Fenech vs Avukat Ġenerali*** (Kollez. Vol: **LXXXIII.i.213**)
[14] Kost. **18.8.1998** fil-kawża fl-ismijiet ***Pulliċino vs Onor. Prim Ministru et*** (Kollez. Vol: **LXXXII.i.158,** a fol. **225**)
[15] Kost. **29.11.2004** fil-kawża fl-ismijiet ***Victor Lanzon et noe et vs Kummissarju tal-Pulizija***
[16] ECHR **6.6.2000** fil-kawża ***Averill vs U.K.*** (Applik. Nru. 36408/97) par. 43-5; u ECHR **6.6.2000** fil-kawża ***Magee vs U.K.*** (Applik. Nru. 28135/95) par. 41-4 (kawżi dwar l-inferenza negattiva mis-skiet tal-imputat)

li għandu jsir dwar l-ilment tar-rikorrent. L-ewwel element huwa jekk jistax jingħad li l-ħarsien tal-jedd ta’ smigħ xieraq japplika għall-proċedura maħsuba fl-artikolu 541 tal-Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta’ Malta. It-tieni element huwa jekk, f’każ li tali jedd japplika, jistax jitqies li seħħ ksur irrimedjabbli li jtebba’ l-proċess kollu kriminali li jista’ jsegwi ordni mogħti taħt l-istess artikolu, iżjed u iżjed meta – *ex admissis* u skond ma jintalab f’wieħed mir-rimedji invokati mir-rikorrent – il-proċeduri kriminali meħuda kontra r-rikorrent għadhom ma ntemmux u jinsabu weqfin, x’aktarx jistennew l-għeluq ta’ din il-kawża;

“Illi l-Qorti hija tal-fehma li t-tweġiba għaż-żewġ elementi hija fin-negattiv;

“Illi dwar l-ewwel element, jibda biex jingħad li fil-proċeduri tal-Isfida taħt l-artikolu 541 tal-Kodiċi Kriminali, il-Qorti ma tistħarriġx il-ħtija jew l-innoċenza tal-persuna li dwarha jsir ir-rapport, id-denunzja jew il-kwerela. F’dik il-proċedura, huma tnejn il-partijiet: il-parti rikorrenti li tkun ħassitha aggravata għaliex il-Pulizija ma tkunx ħadet passi kontra l-persuna kwerelata jew rapportata, u l-Kummissarju tal-Pulizija, in rappreżentanza tal-Korp tal-Pulizija, li jkun qiegħed jiġi sfidat biex jibda l-proċeduri kontra l-persuna kwerelata jew rapportata. Dik l-isfida tissarraf f’ordni tal-Qorti li tkun qieset jekk ir-rapport, il-kwerela jew id-denunzja jkollhomx ix-xamma ta’ verita’ jew possibilita’ li bis-saħħa tagħha jistgħu jittieħdu proċeduri kriminali kontra l-persuna hekk rapportata, denunzjata jew kwerelata. L-ordni tista’ tkun kemm favur it-talba u kif ukoll biex tiċħadha, u l-liġi ssemmi wkoll proċedura kif ordni bħal dak jista’ jiġi appellat[17]. Fl-għoti ta’ ordni mill-Qorti taħt l-imsemmi artikolu, ma jsir l-ebda apprezzament dwar il-ħtija jew l-innoċenza tal-persuna kwerelata, denunzjata jew rapportata: l-ordni jkun biss biex il-Pulizija tmexxi skond ir-rapport, denunzja jew il-kwerela li tkun saritilha. Anqas u anqas ikun sar xi ġudizzju dwar il-ħtija jew l-innoċenza tal-parti kwerelata, denunzjata jew rapportata;

[17] Art. 541(3) tal-Kap 9

"Illi l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta jagħmilha ċara li l-jedd ta' smigħ xieraq fil-qafas ta' proċeduri kriminali jiddependi minn (a) akkuża li (b) tkun qegħda tinstama' minn Qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi. Dan l-artikolu ġie mfisser mill-Qrati tagħna bħala li japplika biss fejn ikun inbeda proċediment quddiem qorti li, fl-għeluq ta' dak il-proċediment, tista' tasal biex tagħti deċiżjoni li tiddetermina l-ħtija jew in-nuqqas ta' ħtija tal-persuna akkużata. Għalhekk, tqies li d-dispożizzjonijiet tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni la jgħoddu dwar proċeduri quddiem il-Qorti Kriminali bħala Qorti Inkwirenti[18] u lanqas għal proċeduri quddiem il-Qorti Kriminali bħala Qorti Istruttorja[19]. Wisq anqas, għalhekk, jista' jidher li jista' jseħħ ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq għall-finijiet tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni waqt proċeduri meħuda taħt l-artikolu 541 tal-Kodiċi Kriminali;

"Illi dwar l-applikabilita' tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni, huwa miżmum li dak l-artikolu japplika biss "*when the applicant is charged with an offence; it does not extend to cases in which he brings a private prosecution in the enforcement of the criminal law*"[20]. Għall-finijiet tal-Konvenzjoni, il-kelma "akkuża" għandha tifsira awtonoma[21] fis-sens "sostantiv" tagħha u mhux biss fit-tifsira formali[22]. Fi kliem ieħor, ingħad li tkun ħarġet akkuża meta "*the official notification (is) given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence or some other act which carries the implication of such an allegation and which likewise substantially affects the situation of the suspect*"[23]. Meta din it-tifsira titqabbel ma' x'ġara fil-każ preżenti, wieħed minnufih jasal biex jifhem għaliex ksur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni bl-ebda mod ma jista' jissemma mir-rikorrent fl-istadju ta' dawk il-proċeduri tal-Isfida li minnhom qiegħed jilmenta;

---

[18] P.A. (Kost.) **17.1.2002** fil-kawża fl-ismijiet ***Karl Heinrich Muscat vs l-Avukat Ġenerali et***

[19] Kost. **16.10.2002** fil-kawża fl-ismijiet ***Anthony Żarb et vs Ministru tal-Ġustizzja et***

[20] Harris, O'Boyle & Warbrick Law of the European Convention on Human Rights (1995), paġ. 166

[21] ECHR **8.6.1976** fil-kawża ***Engel et vs The Netherlands*** (Applik. Nru. 5100/71), par. 81-2

[22] ECHR **27.2.1980** fil-kawża ***Deweer vs Belġju*** (Applik. Nru. 6903/75), par 42-6

[23] ECHR **10.12.1982** fil-kawża ***Corigliano vs Italja*** (Applik. Nru. 8304/78), par 34

"Illi wkoll jekk wieħed kellu jqis il-garanzija minima mogħtija fl-artikolu 6(3)(a) tal-Konvenzjoni, hawnhekk ukoll isib li l-jedd li l-persuna tiġi mgħarrfa minnufih, f'ilsien li tifhem u fid-dettal, in-natura u r-raġuni tal-akkuża, tiddependi minn stadju fejn l-akkuża (kif imfissra hawn fuq) tkun diġa' nħarġet kontriha[24]. Qabel dak l-istadju, dik il-garanzija ma jkunx għad għandha sens u skop;

"Illi, b'żieda ma' dan, anke kieku kellu jitqies li l-Qorti tal-Maġistrati wettqet xi żball li ma ordnatx in-notifika lir-rikorrent jew id-dħul tiegħu fil-proċedura tal-Isfida, ma jistax jingħad li b'daqshekk huwa se' jkun ġarrab xi preġudizzju jew ħsara irrimedjabbli bil-fatt li tressqu akkużi fil-konfront tiegħu u bħalissa jinsab għaddej minn proċedura biex jitqies jew le jekk huwa jaħtix tal-imsemmija akkużi. Ingħad li mhux kull żball proċedurali fi proċeduri kriminali jġib bħala konsegwenza li ma kienx hemm smigħ xieraq. Biex wieħed jasal għal konklużjoni bħal din, żball bħal dak irid ikun tali li qiegħed lill-akkużat fi żvantaġġ b'mod li ma setax jiddefendi lilu nnifsu kif imiss u kif ukoll li żball bħal dak ikun "inċida b'mod sostanzjali biex l-akkużat ikun instab ħati"[25];

"Illi, dwar it-tieni element, bilkemm għandu għalfejn jingħad li fil-konfront tar-rikorrent ma ngħatat l-ebda sentenza dwar il-ħtija jew nuqqas ta' ħtija tiegħu skond l-akkużi miġjuba kontrih. Ma ssemma xejn, tul it-trattazzjoni ta' dan il-każ, li l-proċeduri kif issa istitwiti jew pendenti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati kontra r-rikorrent jnaqqsu b'xi mod il-jeddijiet tar-rikorrenti biex jingħata smigħ xieraq. Ma ntwera bl-ebda mod – ħlief fuq livell astratt u għal kollox tejoretiku fir-Rikors u fin-Nota ta' Sottomissjonijiet (li huma replika ta' xulxin) – li dawk il-proċeduri qegħdin attwalment jiksru tali jedd jew huma milquta minn xi kundizzjoni irriversibbli u irrimedjabbli maħluqa mill-proċedura tal-Isfida;

"Illi, jidher għalhekk li l-azzjoni mressqa mir-rikorrent, fid-dawl tal-istadju mhux mitmum tal-proċeduri kriminali mressqin kontrih, hija waħda li ma saritx f'waqtha

[24] ECHR **19.12.1989** fil-kawża ***Brozicek vs Italja*** (Applik. Nru. 10964/84), par. 41
[25] Kost. **27.6.2003** fil-kawża fl-ismijiet ***Francis Theuma vs Avukat Ġenerali***

(intempestiva)[26]. Ukoll taħt il-kejl li l-jedd ta' smigħ xieraq **jista'** (dejjem mingħajr ma jintesa li l-artikolu 6 jirrikjedi l-prova tal-"preġudizzju attwali") b'xi mod jiġi miksur minħabba l-fatt li r-rikorrenti ma ġiex notifikat bil-proċeduri tal-Isfida, ma ntwera bl-ebda mod li l-proċeduri kriminali pendenti kontrih jagħtu 'l wieħed x'jitħasseb li r-rikorrent mhux sejjer ikollu smigħ regolari xieraq quddiem il-Qorti tal-Maġistrati;

"Illi b'riferenza għall-każijiet imsemmija mir-rikorrent kemm fir-Rikors promotur u kif ukoll fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tiegħu, il-Qorti ssib li dawn ma jaqgħux sewwasew fiċ-ċirkostanzi tal-każ preżenti. Bosta mir-riferenzi kienu jirrigwardaw każijiet fejn il-proċedura impunjata kienet dik finali jew kienet tant determinanti għall-eżitu aħħari li ħassret kull possibilita' ta' smigħ xieraq għall-applikant. Iżda r-rikorrenti ma seħħlux, fil-fehma meqjusa ta' din il-Qorti, juri kif, fil-każ tiegħu, il-ħsara li jgħid li ġarrab bin-nuqqas ta' sehem tiegħu fil-proċedura tal-Isfida tista' tintwera li hija ħsara irrimedjabbli għall-jedd tiegħu ta' smigħ xieraq;

"Illi din il-Qorti tasal biex tqis bħala kontradittorja t-talba tar-rikorrenti biex, fost ir-rimedji minnu mitluba, din il-Qorti tordna t-twaqqif ta' kull proċedura kriminali pendenti kontra tiegħu. Dan jingħad għaliex huma sewwasew dawk il-proċeduri, meħudin fil-qies u b'ħarsien tan-normi proċedurali stabiliti, li għandhom jiggarantixxu l-ħarsien tal-jedd tar-rikorrenti għal smigħ xieraq minn Qorti indipendenti u imparzjali. Huwa dejjem fis-setgħa u l-kontroll tar-rikorrent u ta' min qiegħed jidher għalih li jgħasses dwar l-imġiba tal-Qorti kompetenti u li juża kull rimedju miftuħ għalih biex jiżgura li, fil-waqt xieraq u fil-limiti mogħtija lilu mil-liġi, ma jsir xejn li jista' jidher li ċaħħdu minn smigħ xieraq dwar l-akkużi miġjuba kontrih;"

3. Minn din is-sentenza appella l-imsemmi Busietta permezz ta' rikors minnu presentat fil-31 ta' Mejju 2005. Din il-Qorti tistqarr li ma kienx ghal kollox facli ghaliha li ssegwi l-hsibijiet ta' l-appellant peress li dawn huma

[26] Ara Kost. **29.11.2004** fil-kawża fl-ismijiet ***Lanzon et vs Kummissarju tal-Pulizija***, *supra*

migjuba, fir-rikors tieghu ta' appell, b'mod xejn ordnat u b'hafna kwotazzjonijiet ghal awturi u ghal sentenzi li daqqa jirreferu ghal haga u daqqa jirreferu ghal haga ohra. Izda, wara qari ripetut ta' l-istess rikors, din il-Qorti tasal biex tghid li l-aggravji ta' l-appellant – ghall-anqas kif fehemithom hi – jistghu jigu sintetizzati hekk:

a. "…illi huwa garrab ksur lampanti tal-jedd tieghu ghal smigh xieraq meta, wara li saru proceduri kkontemplati fl-Artikolu 541 tal-Kodici Krminali" mill-ahwa Abela huwa spicca akkuzat quddiem il-Qorti tal-Magistrati bhala Qorti Istruttorja, u dan meta hu (Busietta) qatt ma ssejjah biex jidher f'dawk il-proceduri ta' sfida "jew imqar gie innotifikat ufficjalment b'dawk il-proceduri";

b. illi l-ewwel Qorti naqset milli tikkunsidra l-punt importanti tal-potenzjalita` tal-ksur ta' dritt fundamentali, u cioe` li l-ligi taghna, kemm fil-Kostituzzjoni kif ukoll taht il-Kap. 319, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn mhux biss ikun sar il-ksur jew ikun qed isir il-ksur, izda wkoll fejn x'aktarx ikun ser isir tali ksur;

c. illi l-ewwel Qorti zbaljat meta rriteniet li ma kienx hemm ksur tad-drittijiet fondamentali tieghu peress li fil-proceduri ta' sfida hu la kien parti u anqas ittiehed xi provvediment, sanzjoni jew piena kontrih – skond l-appellant ikun hemm "a criminal charge" ghall-finijiet ta' l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni jekk ikun hemm stat ta' fatt li jista' jwassal ghal piena kkontemplata fil-ligi kriminali;

d. illi l-ewwel Qorti zbaljat meta rriteniet li l-azzjoni kostituzzjonali kienet intempestiva.

4. L-appellati Avukat Generali u Kummissarju tal-Pulizija – l-appellati Abela[27] ma ppresentaw ebda risposta – fir-risposta taghhom tad-9 ta' Gunju 2005, josservaw li fl-fehma taghhom tnejn huma l-punti li jridu jigu decizi f'dan il-kaz, u cioe` (1) jekk l-Artikoli 39 u 6 tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni rispettivament humiex applikabbli ghall-

[27] Dawn fil-fatt, minkejja li kienu parti fil-kawza quddiem l-ewwel Qorti, l-appellant baqa' ma nnotifikahom qatt bir-rikors ta' appell tieghu minkejja s-senjalazzjonijiet ta' din il-Qorti kif jirrizulta mill-verbali tas-17 ta' Ottubru 2005, 14 ta' Novembru 2005 u 9 ta' Jannar 2006. Li kieku dawn l-intervenuti fil-kawza ma tawx ruhhom b'notifikati bl-atti ta' l-appell u bid-differiment permezz tan-nota tat-18 ta' Jannar 2006, dan l-appell anqas kien jista' jibda jinstema'. Evidentement l-appellant ma kellu ebda interess li jghaggel f'dan ir-rigward.

procedura ta' sfida skond l-Artkolu 541, u, subordinatament, (2) jekk fi kwalunkwe kaz id-drittijiet tar-rikorrent kienux fil-fatt ikkawtelati fl-imsemmija proceduri minkejja li hu ma deherx direttament fihom.

5. Il-partijiet ittrattaw l-appell fl-udjenza tas-27 ta' Frar 2006, u l-kawza thalliet ghas-sentenza ghal-lum. Din il-Qorti hi tal-fehma li ghad-determinazzjoni ta' dana l-appell wiehed irid jezamina sew x'jimporta verament l-Artikolu 541 tal-Kodici Kriminali fis-sistema gudizzjarja, u specjalment fis-sistema penali, taghna. Dana l-artikolu, kif tajjeb osserva l-abbili Deputat Avukat Generali fit-trattazzjoni tieghu, huwa forma ta' *judicial review* ta' l-operat tal-pulizija. Il-Kodici Kriminali jipprovdi li certi reati – fost dawk ir-reati fejn il-piena <u>ma teccedix dik ta' sitt xhur prigunerija</u> – u cioe` dawk li jirrikjedu l-kwerela tal-parti leza, jigu prosegwiti mill-istess parti leza – dik li tissejjah prosekuzzjoni privata – ara l-Artikoli 4(2), 373 u 374 tal-imsemmi Kodici – salv dak li jipprovdi l-*proviso* ta' l-imsemmi Artikolu 373, b'mod li meta jikkonkorru c-cirkostanzi msemmija f'dak il-*proviso* l-azzjoni tista' xorta wahda titmexxa *ex officio* mill-Pulizija Ezekuttiva. Ghalhekk, fir-rigward ta' dawn ir-reati – li fil-verita` huma ftit bhala numru – l-azzjoni kriminali titmexxa mill-istess parti leza, u fil-konfront ta' dawn ir-reati il-Pulizija Ezekuttiva tagixxi biss ta' awtorita` notifikanti, billi tohrog u tinnotifika c-citazzjonijiet (li jissejhu citazzjonijiet ta' kawza privata) u l-avvizi l-ohra mehtiega, inkluz it-tahrik tax-xhieda. Fir-rigward tar-<u>reati l-ohra kollha</u>, pero`, l-azzjoni kriminali <u>titmexxa mill-Pulizija Ezekuttiva</u> (f'xi kazijiet, li huma wkoll relattivament ftit fin-numru, wara li jkun hemm il-kunsens jew l-awtorizzazzjoni ta' xi awtorita` ohra, bhal per ezempju, ta' l-Avukat Generali). Biex ikun hemm xi forma ta' kontroll gudizzjarju fuq l-operat tal-Pulizija Ezekuttiva, ga fl-1909 – meta allura l-Korp tal-Pulizija kien serv fidil ta' l-awtoritajiet kolonjali f'Malta – inhasset il-htiega li tigi introdotta l-procedura ta' sfida permezz ta' l-Artikolu 51 tal-Att VIII ta' dik is-sena. Din id-disposizzjoni – illum l-Artikolu 541 tal-Kap. 9 – tipprovdi hekk fis-subartikolu (1) taghha:

“Jekk, fil-kazijiet li fihom it-tmexxija ta’ l-azzjoni kriminali tmiss lill-Pulizija Ezekuttiva, din ma tkunx trid tagixxi wara d-denunzja, rapport jew kwerela ta’ delitt [28], il-persuna li tkun ghamlet id-denunzja, ir-rapport jew il-kwerela tista’ titlob, b’rikors, lill-Qorti tal-Magistrati li jigi ordnat lill-Pulizija li tmexxi l-proceduri mehtiega; u jekk il-qorti, wara li, meta jinhtieg, tisma’ l-provi li jgib ir-rikorrent, u l-Kummissarju tal-Pulizija, issib li *prima facie* hemm lok ghad-denunzja, rapport jew kwerela, ghandha tilqa’ t-talba u tinnotifika, bil-mezz tar-registratur, lill-Kummissarju tal-Pulizija bl-ordni li taghti ghaldaqshekk: Izda, ir-rikorrent ghandu, qabel xejn ma t-talba tieghu titmexxa ‘l quddiem, iwettaq bil-gurament id-denunzja, ir-rapport jew il-kwerela, u jobbliga ruhu, taht penali, f’somma li tiffissa l-qorti, li jaghti fil-kawza, jekk ikun imsejjah, ix-xiehda tieghu, inkella li jaghti dawk il-provi li jkollu f’idejh illi bihom l-imputat ikun jista’ jinsab hati….”

Is-subartikolu (3), introdott permezz ta’ l-Att III tal-2002, jaghti forma ta’ appell kemm lill-Avukat Generali kif ukoll lir-rikorrent mid-decizjoni li tkun tat il-Qorti tal-Magistrati ghall-quddiem il-Qorti Kriminali. Qabel ma gie introdott dana s-subartikolu, sia jekk id-decizjoni kienet tkun li l-pulizija ghandhom imexxu u sia jekk kienet tkun li ma hemmx lok li jmexxu, kulhadd kien irid joqghod ghaliha ghax ma kien hemm ebda forma ta’ procedura ta’ revizjoni bhalma hemm illum.

6. Kif jidher minn qari akkurat ta’ din id-disposizzjoni, ghalkemm il-procedura ta’ sfida tinstema’ quddiem il-Qorti tal-Magistrati – u skond prassi inveterata, dejjem gie ritenut li din il-Qorti tkun qed tagixxi fl-attribuzzjoni taghha ta’ Qorti ta’ Gudikatura Kriminali, ghalkemm id-disposizzjoni tal-ligi proprjament hija siekta dwar dan id-dettal – dak li fl-fatt taghmel il-Qorti huwa, mhux li tara jekk il-kwerelat, id-denunzjat jew il-persuna li fil-konfront taghha sar ir-rapport hux hati o meno tar-reat jew reati migjuba f’dik il-kwerela, denunzja jew rapport; anqas ma

[28] Il-procedura mhix applikabbli fil-kaz kontravvenzjonijiet prosegwibbli *ex officio*.

tara jekk hemmx ragunijiet bizzejjed biex huwa jitqieghed taht att ta’ akkuza, f’kaz li n-*notitia criminis* tkun tirreferi ghal reat li jgib piena ta’ aktar minn sitt xhur prigunerija – procedura li tispetta lill-Qorti Istruttorja fil-kontradittorju tal-persuna eventwalment akkuzata; anqas ma tigbor il-provi li talvolta jkunu jistghu jintuzaw kontra dik il-persuna – huwa infatti proprju ghalhekk li r-rikorrent, fil-procedura ta’ sfida, jobbliga ruhu li eventwalment, u cioe` fil-proceduri, jekk talvolta jinbdew, kontra l-kwerelat, denunzjat jew il-persuna li fil-konfront taghha jkun sar ir-rapport, jaghti x-xiehda tieghu u jgib il-provi “li jkollu f’idejh”; izda dik il-Qorti tissindika biss l-operat tal-Pulizija biex tara jekk ir-rifjut ta’ l-istess Pulizija li tmexxi l-azzjoni kriminali kienx gustifikat o meno. F’dan is-sens, il-persuna “investigata” hija l-Pulizija, li trid tiggustifika l-inazzjoni taghha, u mhux il-persuna li tkun issemmiet fil-kwerela, fid-denunzja jew fir-rapport. Il-procedura ta’ sfida hija procedura li biha l-awtorita` gudizzjarja, a differenza ta’ xi awtorita` ohra gerarkikament superjuri ghal dik tal-Pulizija Ezekuttiva, tara jekk il-Pulizija Ezekuttiva, tkunx imxiet korrettement f’kaz partikolari fejn hija tkun qed tghid li m’ghandhiex tagixxi in segwitu ghal rapport, denunzja jew kwerela partikolari.

7. Issa, l-Artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni jipprovdi li *“Fid-decizjoni* [29] *…ta’ xi akkuza kriminali kontra tieghu, kulhadd huwa intitolat ghal smigh imparzjali u pubbliku fi zmien ragjonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b’ligi.”* (sottlinear ta’ din il-Qorti). Is-subartikoli (2) u (3) tal-imsemmi Artikolu 6 jipprovdu *minimum standars* ghal min ikun *“…akkuzat b’reat kriminali…”* Hekk ukoll, is-subartikolu (1) ta’ l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni jipprovdi li *“Kull meta xi hadd ikun akkuzat b’reat kriminali huwa ghandu, kemm-il darba l-akkuza ma tigix irtirata, jigi moghti smigh xieraq gheluq zmien ragonevoli minn qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b’ligi.”* (sottolinear ta’ din il-Qorti). Is-subartikoli (5) u (6) tal-imsemmi Artikolu 39 ukoll jipprovdu ghal *minimum standards* ghal min ikun *“…akkuzat b’reat kriminali…”* L-appellant jikkontendi illi, galadarba huwa ma kienx parti fil-procedura ta’ sfida, li

[29] “In the determination…” fit-test Ingliz.

spiccat bid-decizjoni li l-inazzjoni tal-Pulizija Ezekuttiva ma kienetx gustifikata w allura fl-ordni biex il-Pulizija Ezekuttiva – il-Kummissarju tal-Pulizija – jistitwixxi proceduri kriminali kontra tieghu, gie lez id-dritt fundamentali tieghu ta' smigh xieraq protett biz-zewg disposizzjonijiet (6 u 39) aktar 'l fuq indikati.

8. Din il-Qorti ezaminat id-diversi sentenzi li ghalihom ghamel referenza r-rikorrent appellant kemm fir-rikors promotorju tieghu kif ukoll fir-rikors ta' appell, izda ma tarax li dawna jghinu wisq ghad-determinazzjoni tal-vertenza odjerna. Jibda biex jinghad li wiehed irid joqghod attent, qabel ma jestrapola bran minn sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem u jipprova japplikah ghal kaz konkret, li jara li dak il-bran ikun verament jattalja ruhu ghall-fatti partikolari li jkollu quddiemu, u mhux dak il-bran jigi kkwotat fl-arja bhallikieku johloq xi principju ta' applikazzjoni generali. Hekk, per ezempju, kemm fir-rikors promotorju kif ukoll fir-rikors ta' appell, l-appellant irrefera ghas-sentenza tal-Qorti ta' Strasbourg fl-ismijiet **Eckle v. Germany**[30]. Huwa minnu li f'dik is-sentenza jinghad, *inter alia*, hekk:

"'Charge', for the purposes of Article 6 par. 1 (art. 6-1), may be defined as 'the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence', a definition that also corresponds to the test whether 'the situation of the [suspect] has been substantially affected' (see the above-mentioned Deweer judgment, p. 24, par. 46)."[31]

U fil-kaz **Foti and others v. Italy**[32] -- ghal-liema sentenza l-appellant jaghmel referenza biss b'mod indirett billi jikkwota minn pagna 143 ta' ***Jacobs and White: The European Convention on Human Rights***[33] -- jinghad hekk:

"Whilst 'charge', for the purposes of Article 6 § 1 (art. 6-1), may in general be defined as 'the official

[30] Deciza fil-15 ta' Lulju 1982
[31] Para. 73
[32] Deciza fl-10 ta' Dicembru 1982
[33] OUP 3rd ed.

notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence', it may in some instances take the form of other measures which carry the implication of such an allegation and which likewise substantially affect the situation of the suspect (see, inter alia, the Eckle judgment of 15 July 1982, Series A no. 51, p. 33, § 73)."[34]

F'dawn iz-zewg kazijiet, pero`, il-kwistjoni li kellha tiddetermina dik il-Qorti kienet minn meta kellu wiehed iqis li bdew il-proceduri kriminali sabiex jigi determinat jekk dawn hadux zmien ragonevoli o meno; u fiz-zewg kazijiet il-Qorti ta' Strasbourg hadet il-linja li dawn il-proceduri kienu bdew minn meta sehhet xi haga mill-awtorita` kompetenti li kienet sostanzjalment affetwat il-posizzjoni tar-rikorrenti. Anke, pero`, jekk wiehed kellu japplika *tale quale* il-principji enuncjali f'dawn iz-zewg brani ghall-kaz in dizamina, sad-decizjoni tal-Qorti tal-Magistrati tat-18 ta' April 2002 moghtija fil-konfront tal-Kummissarju tal-Pulizija li l-inazzjoni tieghu ma kienitx gustifikata, zgur li ma kien ghadu sar xejn mill-awtorita` kompetenti – il-Pulizija Ezekuttiva, ghax hija din biss l-awtorita` kompetenti li tinizja proceduri penali kontra xi persuna, salv dak li nghad aktar 'il fuq fir-rigward ta' prosekuzzjonijiet privati – li jista' jinghad li affettwat sostanzjalment il-posizzjoni tar-rikorrent odjern Busietta. Il-posizzjoni tieghu giet affettwata biss mill-awtorita` kompetenti fid-29 ta' Jannar 2003 meta huwa tressaq akkuzat quddiem il-Qorti Istruttorja (jew, jekk hu tressaq b'citazzjoni flok b'arrest, min-notifika tac-citazzjoni). Huwa veru li fil-kors ta' investigazzjoni minn awtorita` kompetenti – ez. il-Magistrat fil-kors ta' inkjesta dwar l-*in genere*[35] – jistghu javveraw ruhhom cirkostanzi li jeffettwaw sostanzjalment il-posizzjoni ta' dak li jkun b'mod li jkun jista' jinghad li certi, mhux neccessarjament kollha, *minimum standards* jibdew japplikaw minn dak il-hin: bhal, per ezempju, meta jittiehdu l-impronti digitali ta' persuna indizjata taht l-

[34] Para. 52
[35] Fil-kaz in dizamina ma jirrizultax li kien hemm inkjesta dwar l-*in genere*.

Artikolu 554(2) tal-Kodici Kriminali[36]. Fil-kaz odjern, pero`, din il-Qorti ma tarax kif id-decizjoni tal-Qorti tal-Magistrati tat-18 ta' April 2002 jista' jinghad li hija decizjoni ta' awtorita` kompetenti in materja ta' prosekuzzjoni li sostanzjalment affetwat il-posizzjoni ta' Busietta qabel ma dan effettivament tressaq akkuzat kif inghad. Bl-istess mod, u kieku l-fatti avveraw ruhhom bil-kontra, jista' jinghad li s-semplici decizjoni tal-Pulizija Ezekuttiva, wara li tkun investigat il-kaz, li jittiehdu proceduri kriminali kontra Busietta (fil-prattika normalment decizjoni li tittiehed mill-ufficjal investigattiv bi qbil ma' xi superjur tieghu) ma kienitx tkun *per se* decizjoni li taffettwa sostanzjalment il-posizzjoni tieghu b'mod li tammonta ghal "a criminal charge", qabel ma tali akkuza tkun giet formalment notifikata lilu, qabel jew mal-presentata tieghu fil-Qorti.

9. Il-fehma ta' din il-Qorti f'dan ir-rigward hija konfortata minn dak li jghidu l-awturi in materja. Hekk Harris, O'Boyle u Warbrick[37]:

"Article 6(1) applies only when the applicant is charged with an offence, it does not extend to cases in which he brings a private prosecution in the enforecement of the criminal law. Nor does Article 6(1) apply just because the applicant's property is affected by a criminal charge against a third party. It also does not apply to proceedings that may result in the applicant being placed under police supervision with a view to the prevention of crime. Finally Article 6 does not apply to extradition proceedings…Like the word 'criminal', 'charge' has an autonomous Convention meaning. It is 'the official notification given to an individual by the competent authority of an allegation that he has committed a criminal offence' or some other act which carries 'the implication of such an allegation and which likewise substantially affects the situation of the suspect'. 'Charge', however, is to be given a 'substantive', not a

[36] Ara f'dan is-sens **Il-Pulizija (Spettur Antoine Cassar) v. Longinu Aquilina**, Qorti Kostituzzjonali 23 ta' Jannar 1992.
[37] ***Law of the European Convention on Human Rights***, Butterworths (London), 1995.

'formal', meaning, so that it is necessary 'to look behind the appearances and investigate the realities of the procedure in question'. When doing so, the test is whether the applicant is 'substantially affected' by the steps taken against him. In practice, a person has been found to be subject to a 'charge' when arrested for a criminal offence; when officially informed of the prosecution against him; when, in a civil law system, a preliminary investigation has been opened in his case and although not under arrest, the applicant has 'officially learnt of the investigation or begun to be affected by it'; when authorities investigating customs offences require a person to produce evidence and freeze his bank account; when his shop has been closed pending the payment of a sum by way of friendly settlement or the outcome of criminal proceedings that would be instituted if the sum were not paid; and when the applicant has appointed a defence lawyer after the opening of a file by the public prosecutor's office following a police report against him. In the case of an MP with parliamentary immunity, the relevant date was that on which the prosecuting authorities requested parliament to lift the immunity."[38]

Ara wkoll van Dijk u van Hoof ***Theory and Practice of the European Convention on Human Rights***, Kluwer (The Hague) 1998, pp. 406-408.

10. Fil-kaz in dizamina, kif diga` rajna, l-awtorita` kompetenti addirittura irrifjutat li tagixxi kontra r-rikorrent odjern – Busietta – u l-procedura bil-Qorti ittiehdet kontra l-Kummissarju tal-Pulizija mill-kwerelanti (Abela) biex huma juru li dan (il-Kummissarji) kien qed jagixxi hazin meta iddecieda li ma jipprocedix[39] kontra l-imsemmi Busietta. Il-procedura ta' l-isfida *per se*, ghalhekk, b'ebda mod ma tista' tinghad li hija xi procedura, mehuda mill-awtorita` kompetenti li tmexxi l-prosekuzzjoni, li

[38] Pp. 166-167, 171-172.

[39] Ir-ragunijiet ghala l-Kummissarju tal-Pulizija ghazel li ma jipprocedix kontra Adrian Busietta huma delineati fir-risposta tieghu tat 22 ta' Jannar 2002 fl-atti tal-procedura ta' l-isfida.

sostanzjalment taffettwa l-posizzjoni ta’ min eventwalment jista’ jigi akkuzat bir-reat kwerelat, denunzjat jew rappurtat b’mod li mal-bidu taghha jkun hemm “akkuza kriminali” kontra dik il-persuna ghall-finijiet ta’ l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni jew l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni. U ghalhekk din il-Qorti ma tarax kif din il-procedura jista’ jinghad li cahdet b’xi mod lill-appellant mid-dritt tieghu ta’ smigh xieraq, dritt li din il-Qorti tifhem li kien u ghadu veljanti fir-rigward tal-proceduri penali inizjati fil-konfront tieghu fid-29 ta’ Jannar 2003.

11. Pero` anke li kieku wiehed kellu, ghall-grazzja ta’ l-argument u ghall-grazzja ta’ l-argument biss, ighid li l-procedura ta’ sfida inizjati mill-ahwa Abela kontra l-Kummissarju tal-Pulizija kienu jammontaw ghal proceduri ghad-“decizjoni…ta’ xi akkuza kriminali” fl-konfront tar-rikorrent appellant Adrian Busietta, mill-provi kemm quddiem il-Prim Awla f’dawn il-proceduri kostituzzjonali kif ukoll minn dawk migjuba fil-kors tal-procedura ta’ sfida, jirrizulta bic-car li l-imsemmi Busietta kien al korrenti ta’ din il-procedura ta’ sfida, u li ma kien hemm xejn xi jzommu milli, kieku ried, jiehu sehem fiha, ankorke` indirettament, billi jassisti lill-Kummissarju tal-Pulizija (l-intimat f’dik il-procedura). Huwa veru li huwa qatt ma gie formalment infurmat bil-procedura – ara l-affidavit tieghu tas-26 ta’ Jannar 2004, fol. 37 – pero` zewg avukati li kienu jagixxu a nom tieghu f’kwazi civili u kriminali – l-Avukat Dott. Anthony Ellul u l-Avukat Dott. Frank X. Cassar – mhux biss kienu jafu b’din il-procedura imma wiehed minnhom (Dott. Ellul) xehed fil-procedura ta’ sfida, filwaqt li l-iehor kien f’kuntatt ma’ l-ispettur Alexandra Farrugia Mamo dwar l-istess procedura ta’ sfida u kien qed isegwi dik il-procedura. Infatti Dott Cassar xehed hekk (fol. 26):

“Le, kont niltaqa’ maghha [i.e. l-ispettur], konna nitkellmu, gieli konna nitkellmu fuq is-suggett u fil-fatt gieli anke hi talbitni biex is-sur Busietta jmur id-depot biex jissostanzja rapport li konna ghamilna kontra Abela ghax ahna ridna li nmexxu kontra Abela fuq rapport falz proprju fuq dan ir-rapport ghax ghalina kien rapport falz meta ddepozitajnilu l-flus u tajnih

hafna flus u mbaghad jigi jghid li ma tajnih xejn u li ffrodajnih. Ghalija kien rapport falz u konna ghamilna talba lill-pulizija biex proprju jmexxu kontrih tar-rapport falz li kien ghamel. U kemm-il darba kienet qaltli meta konna nitkellmu biex niehdu hemm hekk id-depot biex nissostanzjaw…u fil-fatt konna nitkellmu jiena u hi, ma nistax nghidlek jekk konniex nitkellmu regolarment fis-sens qabel kull seduta, pero` qatt ma qaltli isma' nhar l-Erbgha fid-9.00 ghandna s-seduta. Ma kienx ikun hekk id-diskors. Speci ta' informazzjoni generali konna nitkellmu jien u hi. Pero` qatt ma qaltli lili dan id-diskors wasslu lis-Sur Busietta…"

Minkejja dan, Dott. Frank X. Cassar xorta wahda gharraf b'din il-procedura ta' sfida lil Adrian Busietta (fol. 24):

"Lis-Sur Busietta kont ghidtlu bihom pero` kont ghidtlu li wara li ppruvaw jikkonvincu lill-pulizija biex imexxu, il-pulizija assolutament ma riditx, kienu mbaghad iccalingjawhom u kien hemm imbaghad xi proceduri li kien qed jidhru Abela, pero` kont ghidtlu li ovvjament semplicement bl-ebda mod ufficjali, bhala obbligu avukati lejn il-klient u xejn aktar u xejn anqas, ghaliex ma kien hemm xejn formali."

Formali jew informali, Busietta kien jaf b'dik il-procedura ta' sfida u ghalhekk kieku verament haseb li dik il-procedura setghet tippregudikah, huwa kellu l-possibilita` kollha li jassisti lill-ispettur Farrugia Mamo biex jittutela l-interessi tieghu. Minn dan kollu ma ghamel xejn, u issa qed jippretendi, b'interpretazzjoni "sostantiva" u mhux "formalistika" ta' x'jammonta ghal "akkuza kriminali", li din il-Qorti ssib li gew lezi d-drittijiet tieghu kif protetti bl-Artikoli 39 u 6 tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni. F'dan is-sens, it-talbiet tar-rikorrent appellant jirrazentaw il-fieragh.

12. Ghall-motivi premessi, tichad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata, bl-ispejjez ta' dana l-appell jithallsu mill-appellant Busietta.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------